

Ett Falun för alla! Din frihet vårt ansvar!

**Falupartiets budgetförslag 2019 och flerårsplan 2020
2021 (version 1:1)**

Upprättad i Falun 2018-06-02

Reviderad senast 2018-06-10

Sammanfattning:

Alla människor har rätt att kunna få ta makten över sitt eget liv. Detta är mycket svårt för att inte säga omöjligt om man inte har utbildning, meningsfull sysselsättning och ett socialt sammanhang. Falupartiets budgetförslag går enkelt uttryckt ut på att frigöra ekonomiska medel ur Falu Kommuns ordinarie budget som vi framförallt satsar på grundskolan och främjande och förbyggande arbete på vår framtid, dvs våra barn och unga.

Falupartiet är ett lokalt parti som genom sunt förnuft vill utveckla det som vi anser är bäst för alla Falubor och kommunen. Vi styrs inte av några ideologier eller särintressen från riksdag och landsting.

- **Falupartiet kan inte acceptera att var 5:e barn (1 av 5) inte når målen i skolan och därmed riskerar ett utanförskap. Vi satsar därför 40 000 000 kronor mer per år på grundskolan, jämfört med majoriteten. Summan motsvarar cirka 80 heltidstjänster. De satsade medlen riktas till barn och utbildningsförvaltningen. Medlen ska användas på ett sätt så att 5 % fler elever når målen i skolan varje år.**
- **Falupartiet satsar mer på ett förebyggande/främjande arbete för kommunens barn. Tex. Redoo, praktisk teknikutbildning för både elever och lärare, framtidspiloterna, ökat anslag till föreningar, inrätta ungdomsambassadörer, servera en enklare frukost i skolan, en satsning på kommunens alla fritidsgårdar, mm.**
- **Falupartiet prioriterar landsbyggden genom prioritering på**

bostadsbyggande, företagande, vägföreningar, biblioteksfilialer, och fritidsgårdar.

- **Falupartiet vill skapa förutsättningar där alla vuxna arbetsföra medborgare får en meningsfull sysselsättning. Målet är att alla vuxna Falubor ska klara av att vara självförsörjande.**
- **Falun skall vara en trygg kommun att bo, verka och umgås för alla som bor, arbetar och besöker Falun. Respekt för sig själv och andra skall vara ledord i strävan att minska våld och kriminalitet i kommunen.**
- **Falupartiet vill synliggöra kommunens befintliga kostnader och budgetera för kända volymer i bla Omvårdnadsnämnden och Barn och utbildningsnämnden. Falupartiet har under flera år haft det som sitt mantra men fått väldigt lite gehör från kommunens övriga politiska partier. Nu kan vi inte vänta längre. Dags för genomlysning av Falu Kommuns verksamheter för att prioritera kärnverksamheten!**
- **Falu Kommun har en ekonomi som tillåter årliga investeringar på cirka 150 000 000 kronor per år (exklusive bolagen), för att inte behöva låna pengar. På tre år motsvarar det 450 000 000 kronor. Samtidigt har majoriteten (S, C och MP) försatt kommunen i ett läge där kommunen förväntas investera cirka 1 120 000 000 kr under samma tidsperiod (år 2019-2021), vilket är mer än en fördubbling. Falupartiets bestämda uppfattning är att vi måste hålla vårt investeringsprogram till en hållbar nivå och inte lämna över skulderna till kommande generationer.**
- **Eftersom Lugnet i Falun AB (Lufab) saknar affärsmässighet och**

**till nästan 100% finansierar sin verksamhet genom driftbidrag
dvs kommunalskatt på mer än 50 miljoner årligen vill
Falupartiet att en utredning tillsätts om det är möjlig att
avveckla bolaget från och med år 2020**

- **Gärna Skid-VM men inte enbart på Falubornas bekostnad.
Staten, Beyond Skiing och Svenska Skidförbundet måste ta ett
mycket större ansvar för kostnaderna om kommunen ska
arrangera ett nytt världsmästerskap.**

**Falupartiets övertygelse är att den kommun som klarar av att ge
människor bra livskvalité utifrån en effektivt använd skattekrona
kommer att bli den stora vinnaren om 20 år.**

Falupartiet har inte för avsikt att ändra nuvarande skattenivå.

För Falupartiet

Maria Gelin (Kommunfullmäktigeledamot och Gruppledare för Fap)

**Anders Runström (Kommunfullmäktigeledamot och ordförande för
Fap)**

Anna Jörgensen (ersättare i Kommunfullmäktige för Fap)

Stefan Clarström (ersättare i Kommunfullmäktige för Fap)

Innehållsförteckning:

1:0 Visionen för Falu Kommun.

- **1:1 Faluns utmaningar de kommande 20 åren.**
- **1:2 Faluns möjligheter de kommande 20 åren.**
- **1:3 Ny ekonomisk politik behövs i Falun**

2:0 Hållbar Utveckling

- **2:1 En Hållbar tjänstemannaorganisation under Kommunstyrelsen.**
- **2:2 Hållbar utveckling - Vägen till barnens framtid.**

3:0 Tillväxtprogrammet

- **3:1 Näringslivsutveckling och ett bättre företagsklimat**
- **3:2 Ökat bostadsbyggande**
- **3:3 Genomlysning av Falu Kommuns verksamheter för att prioritera kärnverksamheten**
- **3:4 Ökad stimulans genom Intraprenad**
- **3:5 Kompetensförsörjningsplan för offentlig sektor**
- **3:6 Omvandlas försörjningsstöd till individuella utvecklingsplaner och meningsfull sysselsättning**
- **3:7 Bidrag till vägföreningarna i Falu Kommun**
- **3:8 Ett Arbetsmarknadspolitiskt program**
- **3:9 Omvandla timanställning till visstidsanställning eller tillsvidareanställning**

4:0 Folkhälsoprogrammet

- **4:1 En satsning på barnomsorg och fritidshem**
- **4:2 En prioriterad satsning på grundskolan**
- **4:3 Bascertifiera kommunens föreningar i ekonomi och föreningskunskap**
- **4:4 Öka föreningarnas anslag för Aktivitetsstöd till barn och ungdomar upp till 20 år**
- **4:5 En satsning på kommunens fritidsgårdar**
- **4:6 Ett integrerat Falun**
- **4:7 Ett jämställt Falun**
- **4:8 En utvecklad handikapp- och äldreomsorg**
- **4:9 Inför ”Trygghetsboende/Serviceboende med halvinackordering” för kommunens**

äldre med möjlighet till social samvaro.

- **4:10 Erbjud Falubor över 70 år ett Hälsosamtal**

5:0 Miljöprogrammet

- **5:1 Övergripande styrning**
- **5:2 Klimatsmart byggande inom kommunens utbildningar**
- **5:3 Attraktiva kommunala fastigheter**
- **5:4 Utveckla Runn och kommunens rekreationsområden**
- **5:5 Stångtjärnsstugan och området**
- **5:6 Stimulans av närproducerad och närlagd mat inom kommunens verksamheter**
- **5:7 Verkställ medborgarförslaget om ReeDoo verksamhet i grundskolan**
- **5:8 Inrätta möbelreturen**
- **5:9 Hållbar skolmat istället för specialkost**
- **5:10 Inrätta en Återbruksgalleria**

1:0 Visionen för Falu Kommun

1:1 Faluns utmaningar de kommande 20 åren

Svenska samhällets i särklass största utmaning de närmsta åren är det faktum att "Allt färre ska försörja allt fler". Falun är inget undantag! Det innebär enkelt uttryckt att samhället kommer att få stora bekymmer med att få befintliga skatteintäkter att räcka till för en framtida välfärd inom skola, vård och omsorg.

Men det är inte bara skattemedel som fattas för en fortsatt välfärd i Falu Kommun utan även människor som kan utföra välfärdstjänsterna. Den yngre generationen som är på väg in i arbetslivet är bra mycket färre än vår åldrande generation. Många väljer dessutom att utbilda sig och arbeta med välbetalda jobb dit vård, omsorg och skola inte räknas. Vi vill arbeta för att göra arbeten inom dessa områden attraktiva genom att öka alla medarbetares karriärmöjligheter och påverkan på arbetsinnehåll och arbetstidsförläggning.

Tekniska hjälpmedel och digitala lösningar måste vara en självklarhet för att skapa intresse för att arbeta inom de offentliga verksamheterna.

1:2 Faluns möjligheter de kommande 20 åren

Vi som politiker måste våga prioritera. Att erbjuda en kvalitativ bra skola, vård och omsorg och erbjuda ett brett utbud av idrotts-, kultur, natur och fritidsmöjligheter är nödvändigt för att Falun ska vara en attraktiv kommun att leva, verka och bo i.

Falupartiet vill arbeta för att kunna presentera viktiga kriterier för att företag ska etablera sig i Falu kommun. Bland annat den starka utbildningstradition där Högskolan Dalarna utgör en viktig grundbult för fortsatt välfärd. Framförallt bör vi kunna lägga fram den varierade arbetsmarknaden som finns i Falun och Borlänge, vilket gör att utvecklingsmöjligheterna är mycket stora.

Som kommunal organisation vill vi förenkla och se till att hålla nere kommunens avgifter och bereda markförutsättningar så att företagen attraheras av att etablera sig i vår kommun. Vi behöver utveckla samspelet mellan stad och landsbygd och ha ett brett utbud av olika boendemiljöer. Falu kommun har stora möjligheter att även fortsatt vara en bra kommun att bo och leva i bara vi politiker bestämmer oss för att ta ett tydligt ansvar som utgår från de tre Hållbarhetsprogrammen.

- Tillväxt / näringslivsutveckling / ekonomin är förutsättningarna för hållbar utveckling under de närmaste åren och en förutsättning om vi ska kunna finansiera vår välfärd.
- Folkhälsa, den sociala dimensionen motsvarar hållbar utveckling under en mans/kvinnoålder.

- Miljö / ekologiskt arbete säkerställer hållbar utveckling över generationer.

De tre dimensionerna av hållbar utveckling ska samstämmt och ömsesidigt stödja varandra. Hela Falupartiets budgetförslag utgår från de tre dimensionerna i Hållbar utveckling. Noterbart är att i de flesta fall så berör våra förslag två eller tre program. Samtliga riktade satsningar skall återredovisas till Kommunfullmäktige i samband med årsbokslutet.

1:3 Ny ekonomisk politik behövs i Falun!

Den stora utmaningen för ansvarstagande politiker är att komma till rätta med sunda investeringsnivåer som motsvarar den kapitalförmåga kommunen har och en driftsbudget som kan uppfylla överskottsmålet. Falu Kommun har en ekonomi som tillåter årliga investeringar på cirka 150 000 000 kronor per år (exklusive bolagen), för att inte behöva låna pengar. På tre år motsvarar det 450 000 000 kronor. Samtidigt har majoriteten (S, C och MP) försatt kommunen i ett läge där kommunen förväntas investera cirka 1 120 000 000 kr under samma tidsperiod (år 2019-2021), vilket är mer än en fördubbling. Falu Kommuns kommande investeringar kommer alltså mestadels att ske med lånade pengar och med kommunalskatt som driftsbidrag. Falupartiets bestämda uppfattning är att vi måste hålla vårt investeringsprogram till en hållbar nivå och inte lämna över skulderna till kommande generationer.

Någon kontrollbalansräkning behöver kommunen inte upprätta, för en kommun kan inte gå i konkurs.

Falun behöver ett nytt styre som tar ansvar för skattebetalarnas pengar på ett helt annat sätt än hittills. Allt som görs skall vara till nytta för Faluborna. Dessutom måste kärnverksamheterna som skola och omsorg prioriteras. Vi vill skapa en bättre löpande kontroll på den ekonomiska utvecklingen för att kunna agera tidigare och inte konstatera avvikelser i efterhand.

2:0 Hållbar Utveckling

2:1 En Hållbar tjänstemannaorganisation under Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige har efter en lång process beslutat att det övergripande ansvaret för kommunens hållbarhetsarbete ska ligga under Kommunstyrelsens ledningsutskott. En tjänst som hållbarhetsstrateg har placerats under Ledningsförvaltningen. Om Falu Kommun ska kunna få effekt på sitt arbete och genomföra alla tre hållbarhetsprogrammen på ett bra sätt så krävs generellt en helt annan organisation än vad som finns idag. En strategisk tjänstemannaorganisation måste tillsättas med placering under Kommunstyrelsens ledningsförvaltning. Tjänstemännens uppdrag är att ge förslag, driva, stödja och följa upp kommunens verksamheter att arbeta med hållbar

utveckling. Ta gärna lärdom av Landstinget Dalarnas satsning där man i somras inrättade en central ”Avdelning för hälsofrämjande arbete” med 16 anställda.

Förslag till beslut:

Skapa en tjänstemannaorganisation (genom omfördelning) som har mandat och kunskap att ge förslag, driva, stödja och följa upp hela Falu Kommuns hållbarhetsarbete. De exempel på tjänster som vi avser är:

- **Hållbarhetsstrategin som ligger under Miljö och Samhällsbyggnadsförvaltningen**
- **Barn och utbildningsnämndens Genuspedagog**
- **Kommunstyrelsens ANDT strateg (ligger under KS sedan tidigare)**
- **Kommunstyrelsens BRÅ samordnare (ligger under KS sedan tidigare)**
- **Kommunstyrelsens Demokrati-vägledare (ligger under KS sedan tidigare)**
- **Miljö och samhällsbyggnadsnämndens Friskvårdskonsult**
- **Fältsekreterare (ligger under KS sedan tidigare).**
- **Milj och samhällsbyggnadsnämndens Miljökontroller.**

(finansieras genom ramväxling till Kommunstyrelsens ledningsförvaltning)

2:2 Hållbar utveckling – Vägen till barnens framtid.

Falu Kommuns förskolor, skolor och andra kommunala verksamheter är generellt väldigt duktiga på att arbeta och verka för hållbar utveckling. Det arbetet vill Falupartiet fortsätta stimulera.

- Flera förskolor och skolor är redan certifierade/har fått utmärkelser i t.ex. Grön Flagga (Stiftelsen Håll Sverige Rent) och Skola för Hållbar utveckling (Skolverket).
- Några kommunala skolor har valt att profilera sig/arbetar aktivt i äventyrspedagogik och/eller utomhuspedagogik.
- Falu Kommun bedriver sedan flera år tillbaka Naturskolan i Falun. Naturskolan är ett jordbruks museum som på ett roligt sätt bedriver utbildning i Hållbar utveckling för Faluns elever. Naturskolan utbildar dessutom pedagoger från andra svenska kommuner i utomhuspedagogik. Deras kunskaper har efterfrågats i andra delar av världen.
- Teoretisk och praktisk teknikkunskap måste prioriteras ytterligare för att ge för ungdomar möjlighet att förstå sambanden mellan den teoretiska kunskapen och de praktiska funktionerna inom området. Falupartiet vill inrätta Teknikverkstan igen.
- Falu Kommun har för flera år sedan lanserat och bedriver fortfarande ett jämställdhetsarbete ”På lika villkor”. Jämställdhetsarbetet har i huvudsak bedrivits i kommunens skolor, men under mandatperiod 2006-2010 startades en motsvarighet för kommunens politiker.

- Den kommunala verksamheten Gruvbäcken arbetar pedagogiskt med form och bild. Falu kommun ger även kommunens skolor möjlighet att stimulera sina elever med NTA-lådor (teknik) och ”bild-lådor” (skapande).
- Falupartiet vill att Framtidspiloterna ska inrättas igen.
- Gymnasieskolorna erbjuder sina elever att som projektarbete starta ett UF-företag. Frågan ska vara prioriterad aktivitet inom alla program.
- Falupartiet vill införa Ungdomsambassadörer (feriearbete över året) för att utveckla demokratiska förutsättningar för barn och unga.
- Falu Kommuns helägda bolag Falu Energi och Vatten AB ger Faluns grundskolebarn i åk 5 kunskap i hållbar utveckling, materialkunskap och digital teknik genom ”Den stora sopjakten”. Det är en praktisk kunskap som ger förståelse för hållbarhetsmålen..
- Falu Kommuns helägda bolag Falu Energi och Vatten AB håller årligen föreställningar i ”Sopakuten” för Faluns förskolor, förskoleklasser och åk 1. Sopakuten är synonymt med återvinning, miljö och energiarbete.
- Samtliga kommunens verksamheter kan söka stimulansbidrag för hållbar utveckling genom LEADER. Ett krav är att det sker i samverkan med någon annan aktör.
- Redoo på förskolan = Kreativt återbrukscenter med material från företag till Faluns förskolor. Falupartiet vill även inrätta Redoo för grundskolan

Skolförvaltningen har ett antal tjänstemän vilka har olika utvecklingsuppdrag. Många centralt ledda projekt, som exempelvis miljö, jämställdhet, naturkunskap och teknik, uppskattas ute i verksamheterna men några utvärderingar om det bidrar till ökad måluppfyllelse finns inte. Aktiviteter i dessa projekt uppfattas ofta som enstaka inslag och inte som integrerade delar i undervisningen. Samtidigt investerar Faluns Kommunfullmäktige årligen miljonbelopp på samma aktiviteter i förhoppning om att det ska öka måluppfyllelsen hos Faluns barn. Kvalitetsdeklarationer/garantier ökar förutsättningarna att det blir en integrerad del av undervisningen. Kvalitetsdeklarationerna bör återkomma årligen i samband med budgeten så att det aldrig råder några tvivel på vilka politiska strategier/direktiv det är som gäller i Falu Kommun.

Förslag till beslut:

- **Ge alla barn förutsättningar att nå målen i skolan.**
- **Införa stödundervisning i mindre grupper i skolan.**
- **Att de centralt ledda verksamheterna inom skolan som exempelvis miljö, jämställdhet, naturkunskap och teknik utvärderas i vilken mån de bidrar till ökad måluppfyllelse i**

skolan.

- **Att vi fastställer kvalitetsdeklarationer som innebär att alla Faluns barn garanteras del av verksamheterna inom Naturskolan, praktiska teknikövningar, Redoo, Dans & Musikkolan, Gruvbäcken, Sopakuten, Den stora sopjakten, Framtidspiloterna, UF-företag under sin skoltid i Falun, mm**
- **Att Framtidspiloterna återinrättas i grundskolan.**
- **Att teknikverkstan återinrättas i Falu Kommun.**
- **Att Ungdomsambassadörerna återinrättas (0 + 150+ 150 tkr)**

3:0 Tillväxtprogrammet

3:1 Näringslivsutveckling och ett bättre företagsklimat.

Ekonomi i kommunen är förutsättningen för en hållbar utveckling. Nya resurser skapas genom ett positivt företagsklimat som säkrar vår välfärd. Falupartiet vill därför skapa ett företagsklimat där företagen får en samordnare till kommunens verksamheter "en dörr in och flera dörrar ut". Ett förslag från Falupartiet är att inrätta en särskild ingång för företag till kommunens tjänstemän för att snabba upp hantering av ärenden samt visa företagen att Falun är en bra kommun att etablera sig i. Det är viktigt att skapa förutsättningar för nyföretagande och utveckla befintliga företag. Falupartiet vill därför utveckla kommunens näringslivskontor i riktningen att erbjuda företagen de bästa förutsättningarna för att verka i Falu kommun. Samtidigt vill vi hålla kommunens avgifter och myndighetsutövning över företagen på en rimlig nivå. Vi vill göra det lättare för mindre företag att medverka i offentlig upphandling. Att förbättra balansen mellan kommunala och privata utförare i alla verksamheter som kan omfattas är ännu en av Falupartiets målsättningar. Ett gynnsamt företagsklimat ger oss en attraktiv kommun med ökade skatteintäkter, vilket skapar utrymme för kommunens utveckling. En utvärdering av företagets syn på kommunens bemötande bör genomföras kontinuerligt. Detta för att kartlägga var insatser ska göras så att företagen ges bra förutsättningar som möjligt att utvecklas.

Förslag till beslut:

- **Inrätta en särskild ingång för företagen in till Falu Kommun.**
- **En återkommande kartläggning och utvärdering av företagets förutsättningar för att möjliggöra ständiga förbättringar i Falu Kommuns företagsklimat.**
- **Vi vill se över om vilka kommunala avgifter som kan reduceras för näringsverksamhet.**
- **Vi vill särskilt uppmärksamma Landsbygdens företagande och livsbetingelser.**

- **Arbeta för en bättre balans mellan privata och kommunala utförare av tjänster inom all offentliga sektor.**

3:2 Ökat bostadsbyggande

Falu kommun arbetar hårt med att möta behovet av fler bostäder, ett behov som omfattar alla typer av boende. Det är viktigt att byggande har en flexibel lösning så vi kan ställa om boendeformerna till de framtida behoven utan för stora investeringsinsatser. Kopparstaden kan inte ensam stå för att klara den stora efterfrågan som finns utan det behövs många externa företag som intresserar sig för att bygga. Fler attraktiva tomter kan vara möjliga för bostäder på Runns Norra Strand, Kvarnbergsskolan, ”Riksvägsdiket”, området kring Pelle Bergs Backe, mm

Förslag till beslut:

- **Bygga billigare bostäder för äldre med utrymmen för social samvaro.**
- **Starta upp dialog med bygg och fastighetsföretag för att utöka samverkansmöjligheter i byggprocessen**
- **Att det genom upphandling byggs nya centrala och strandnära attraktiva bostäder/trygghetsboende vid t.ex. Kvarnbergsskolan, Runns Norra Strand, Rödbro, Riksvägsdiket och kring Pelle Bergs Backe.**

3:3 Genomlysning av Falu Kommuns verksamheter för att prioritera kärnverksamheten

Varje generation Falubor måste bära sina egna kostnader för att kunna säkerställa en välfärd även till kommande generationer. Faluns stora problem sedan många år tillbaka är alldeles för höga kostnader i den vanliga löpande verksamheten. Detta leder till en relativt hög skattesats samtidigt som det inte finns utrymme för den handlingsfrihet och de investeringar som behövs. Falupartiet anser att en uppdelning måste göras av kommunens lagstiftade verksamheter respektive kommunens frivilligverksamhet.

Vi politiker måste sluta bygga monument och istället prioritera kärnverksamheten. D.v.s. skola, vård och omsorg. En hårdare prioritering av kommunens investeringar måste göras. Falu Kommun har inte råd med nuvarande investeringsplan.

Förslag till beslut:

- **Minska kommunens kostnader för stödverksamheter till förmån för kärnverksamheten (- 40 mkr, -40 mkr, - 40 mkr)**

- **De närmsta åren planerar Falu Kommun en mycket hög investeringsnivå. Det är nödvändigt att se över prioriteringen på nuvarande investeringsplaner.**
- **Säkra Barn- och utbildningsförvaltningen och Omvårdnadsförvaltningens budgetar med de ramar som överensstämmer med faktiska volymer.**

3:4 Ökad stimulans genom Intraprenad

Ett generellt problem är att kommunens verksamheter ofta inte hade några incitament att hålla tilldelad budget. Än mindre anledning finns att som anställd engagera sig för att den egna arbetsplatsen skulle få ett ekonomiskt överskott. Anledningen till den inställningen är att i Falu Kommun så premieras inte de verksamheter som har en budget i balans. En verksamhet som har ett överskott får inte tillgodoräkna sig det överskottet. Det överskottet går istället oavkortat till de kommunala verksamheterna vilka har genererat ett underskott. De verksamheter som har ett underskott behöver aldrig anstränga sig att åtgärda situationen.

Förslag till beslut:

- **Stimulera fler kommunala verksamheter till att starta Intraprenad. Ändra i riktlinjerna så att verksamheterna får ta med sig en del av överskottet till kommande verksamhetsår.**

3.5 Avveckla Lufab

Eftersom Lugnet i Falun AB (Lufab) saknar affärsmässighet och till nästan 100% finansierar sin verksamhet genom driftbidrag dvs kommunalskatt på mer än 50 miljoner årligen vill Falupartiet att en utredning tillsätts om det är möjligt att avveckla bolaget från och med år 2020. I dagsläget finns två parallella verksamheter på Lugnet genom Lufab samt Kultur och Fritidsnämnden och Falupartiet vill renodla detta genom att återföra fastigheterna till Falu kommun som tillsammans med Kultur och Fritid skall vara den aktiva aktören i utvecklings- och exploateringsfrågor inom Lugnetområdet. Investeringar i Lugnetområdet skall göras i den ordinarie kommunala investeringsbudgeten då kostnaderna för driften åvilar kommunen. Falupartiet anser också att mångmiljonbelopp kan sparas varje år då kostnadsstrukturen i Lufab är betydligt högre än i andra kommunala bolag.

Förslag till beslut:

- **Att en utredning tillsätts för att utreda om det är möjligt att avveckla bolaget från och med år 2020.**

3:5 Kompetensförsörjningsplan för offentlig sektor

Utmaningen med bristen på kompetens i samhället kan vi klara genom att rekrytera människor från andra länder och få fler människor att vilja utbilda sig till yrken inom offentlig sektor. Problemet är bara att det är för få unga människor som väljer att utbilda sig till dessa yrken. Här gäller det att skapa karriärmöjligheter inom de olika yrkesområdena genom att sätta upp mål för olika karriärer som måste uppnås för att få del av lönekarriärtrappan. Att utjämna löneskillnader i samhället mellan kvinnor och män med likartade arbetsuppgifter är en självklarhet och detta måste lönesättande chefer arbeta mer fokuserat med. Att arbeta inom vård, omsorg och skola är ett viktigt yrke som alla andra arbeten inom kommunens förvaltningar.

Förslag till beslut:

- **Att man tar fram en övergripande strategisk kompetensförsörjningsplan med tillhörande strategisk handlingsplan, som ska syfta till att förbättra arbets- och lönevillkor för anställda inom Falu Kommun och på det sättet säkerställa kommunens välfärd även i framtiden.**
- **Stärka hälsan hos alla anställda i Falu kommun genom ökad information och stöttning av aktiviteter som ger positiva hälsoeffekter.**

3:6 Omvandla försörjningsstöd till individuella utvecklingsplaner och meningsfull sysselsättning.

I genomsnitt har 970 hushåll/månad försörjningsstöd med en genomsnittlig kostnad om 7250 kronor/månad från Falu Kommun. Av dessa hushåll är 500 långtidsberoende av detta ekonomiska bistånd mer än 11 månader. Falu Kommun har under 2014 en kostnad för ekonomiskt bistånd på 92 mkr/år vilket motsvarar ca 185 heltidstjänster i kostnader.

I Fagersta har man sedan flera år tillbaka valt att omvandlat försörjningsstöd till Arbete och utveckling för den enskilde individen och samhället. Det innebär att alla arbetsföra medborgare som får del av försörjningsstöd får ett/flera vägledningmöten tillsammans med en arbetslivscoach och

en handläggare/socialsekreterare. Ett nära samarbete finns med arbetsförmedlingen. Den här arbetsmodellen vill vi jobba med i Falun för att underlätta för människor att komma tillbaka till yrkeslivet samtidigt som det ges stimulans att utvecklas.

Förslag till beslut:

- **att man omedelbart omvandlar Falu Kommuns försörjningsstöd till individuella utvecklingsplaner/resursjobb/praktikplatser/utbildningsplatser vilket ökar attraktiviteten att bo och verka i Falun.**
- **alla Falubor som uppbär försörjningsstöd inom två månader ska få ett ”Utvecklingssamtal” med socialsekreterare/handläggare och en arbetslivscoach som kan stötta individen till personlig utveckling.**

3:7. Bidrag till Vägföreningar i Falu kommun

Det har under längre tid funnits behov av att arbeta fram en bidragsmodell för ekonomiskt stöd till enskilda vägföreningar inom Falu Kommun.

Falupartiet har under arbetet haft en representant i den politiska styrgrupp som tillsammans med tjänstemän arbetat fram en bidragsmodell som presenterats för kommunens vägföreningar. Vi har uppfattat att modellen kommer att hålla över tid och att den är accepterad av ett flertal vägföreningar.

Falupartiet arbetar för att bidragsnivån under kommande 5 år ska öka så att även vägarna på landsbygden kan ges möjligheter att rustas upp och skötas på ett professionellt sätt.

Vi vill även arbeta för att föreningar och tjänstemän kommer närmare varandra i samtal vilket konkret innebär ökad förståelsen där föreningars medlemmar/styrelser upplever att kommunen vill/kan ge olika form av stöd i arbetet med kommunens vägskötsel.

Vägföreningarna har ett stort ansvar vid kommunens vägskötsel, samtidigt är det ett strategiskt område som behöver stöd från Falu Kommun för att vi ska ha en levande landsbygd .

Förslag till beslut:

- **Att vägföreningarnas bidrag årligen ökar till den faktiska behovet (1,1 + 1,1 + 1,1 mkr)**

3:8 Ett arbetsmarknadspolitiskt program

Under senare tid har arbetsmarknadsfrågorna diskuterats livligt i media, i fullmäktige och andra församlingar. Den brist på kompetent personal som flera av kommunens förvaltningar har

bekymmer med orsakar problem i verksamheterna. Sedan länge har näringslivet sett kompetensförsörjningsfrågan som ett av de större hindren för en framgångsrik utveckling.

Många företag tackar idag nej till arbete p.g.a brist på kompetens.

Också ur medborgarperspektiv är arbetsmarknadsfrågorna viktiga. Att kunna försörja sig själv är nyckeln till det goda liv vi alla önskar oss. Viljan att göra ett gott arbete finns djupt förankrad hos de flesta av oss.

Det är därför dags att ta ett krafttag kring arbetsmarknadsfrågorna i Falun. Vi diskuterar ofta stödåtgärder för de som står allra längst bort från arbetsmarknaden. Lika stor kraft på dem som står närmare, eller redan har arbete och potential för större uppgifter, för att lämna utrymme för arbete åt andra, är både lättare och har större utsikter att lyckas. Insatser som underlättar för kommunens företag att utvecklas är andra möjligheter att bygga ett större Falun

Förslag till beslut:

- **Att Falu Kommun fortsätter arbetet med att ta fram ett förslag till Arbetsmarknadspolitiskt program, vilket är en följd av Falupartiets tidigare motion.**

3:9 Omvandla timanställning till visstidsanställning eller tillsvidare anställning

Falupartiet tycker det är viktigt att arbeta aktivt med kompetensförsörjningen i Falu kommun.

”Heltid till alla” och ”Kombinationstjänster” är några satsningar Falun genomfört de senaste åren.

En viktig men bortglömd resurs är alla de timanställda (Bemanningscenter) vi har i Falu kommun.

År 2016 ersätter de 865 timanställda personerna i Bemanningscenter 4500 vakanser per månad. De timanställda ersätter tjänster som motsvarar 4-13 timmar per dygn inom förskola,

Omvårdnadsförvaltning, Socialförvaltning, Serviceförvaltningen och AIK. Att vara timanställd innebär att du inte har någon anställningstrygghet och därför inte kan få huslån eller andra krediter.

Falupartiets förslag är att många av tjänsterna i Falu Kommuns Bemanningscenter omvandlas till visstidstjänster eller tillsvidaretjänster.

Förslag till beslut:

- **Att Falu Kommun upprättar en central pool på Bemanningscenter där timavlönade erbjuds en tillsvidareanställning där flexibiliteten är ett krav, alternativt**
- **Att förvaltningarna ökar grundbemanningen genom att timavlönade erbjuds en tillsvidareanställning.**

4:0 Folkhälsoprogrammet

Begreppet social investering har under ett par år diskuterats i Falun. Frågan som man ställer är om samordnad prevention och tidiga insatser är en kortsiktig kostnad eller en samhällsekonomisk investering med hög lönsamhet. Svaret är självfallet det senare. Utmaningen ligger i att inom offentlig sektors budget skapa utrymmen för att arbeta främjande, förebyggande och rehabiliterande.

4:1 En satsning på barnomsorg och fritidshem

Elevgrupperna på förskolan och fritidshemmen är också stora samtidigt som kommunerna har svårt att hitta pedagogiskt utbildad personal. Här gäller det att hitta eldsjälarna som vi kan stötta med utbildning kombinerat med arbete för att täcka behoven på olika platser i kommunen.

Förslag till beslut:

- **Falupartiets mål är att antalet barn/årsarbetare i den kommunala förskolan skall år 2021 ligga på 5,4 barn/årsarbetare**
- **Öka antalet dagbarnvårdare med tillgång till gemensam lokal**
- **Utökad anslag till fritidshemmen för att minska antalet barn per anställd.**

4:2 En prioriterad satsning på grundskolan.

Falupartiet vill ge alla elever förutsättningar att nå målen i skolan och därmed minska människors risk att hamna i ett utanförskap. Hur väl Falun lyckas med att ge alla Falubor utbildning har betydelse för hela kommunens samhällsutveckling. En förutsättning för ett gott studieresultat är att man trivs och mår bra i skolan. Falupartiets mål är att 5 % fler elever ska nå målen varje år.

Förslag till beslut:

- **Att Grundskolan i Falun får ett riktat anslag på 40 miljoner kronor per år som ska användas till att alla elever ska nå målen i sin grundskoleutbildning. Satsningen motsvarar 80 heltidstjänster. (40 + 40 + 40 mkr)**
- **Stödundervisning i mindre grupper i grundskolan**
- **Utökad antal datorer till skolbarnen**
- **Servera en enklare frukost på den kommunala skolan. Förslaget beräknat på att 15 %**

av grundskoleeleverna varje skoldag äter frukost a 10 kronor, vilket motsvarar 2,3 mkr (inräknat i nytt anslag till BUN).

4:3 Bascertifiera kommunens föreningar i ekonomi och föreningskunskap

Kommunens föreningar bedriver ett ovärderligt arbete för kommunens medborgare. Genom deras verksamhet får många barn och ungdomar möjlighet att utöva sin hobby, social gemenskap, lära sig respektera andra människor och känna trygghet. Kommunens föreningar utgör näst efter hemmet och skolan en mycket viktig miljö för individens utveckling.

Genom certifieringen ”Utmärkt förening” får kommunens barn- och ungdomsföreningar hjälp med att säkerställa kvalitén på sin verksamhet. Ett stimulansbidrag på mellan 10 000-50 000 kronor betalas ut till de föreningar som påbörjat och arbetar aktivt med certifieringen, vilken bedrivs i fyra steg.

Förslag till beslut:

- **att Falu Kommun tar fram förslag till Bascertifiering som ska gälla för kommunens föreningar vilka omsätter mer än 350 000 kronor/år.**
- **att Falu Kommun årligen följer upp ett antal föreningar så att certifieringen följs.**
- **Att stödja föreningslivet genom att integrera föreningens aktivitet i samverkan med aktiviteter i skolan**

4:4 Öka föreningarnas anslag för Aktivitetsstöd till ungdomar upp till 20 år.

Falu Kommun betalar årligen ut tvåsiffriga miljon belopp till föreningar (ca 17,5 mkr) avseende:

- Lokalbidrag
- Anläggningsbidrag
- Aktivitetsstöd
- Certifieringen ”Utmärkt förening”
- Allmän kultur.

Aktivitetsbidraget utgår med 37 kronor/ tillfälle och person och är till för att komplettera det statliga bidraget för lokal verksamhet. En översyn av bidragssystemet i Falu Kommun är tydligen aktuell. Det skulle i samband med det vara önskvärt att få in mångfaldsperspektivet och socioekonomiska

förutsättningar inom föreningslivet t.ex. genom certifieringen ”Utmärkt förening”. För ca 10 procent av barnen i Falun - oavsett etnisk bakgrund - har inte råd att vara med i kommunens föreningar på grund av föräldrarnas socioekonomiska bakgrund.

Förslag till beslut:

- **att kommunens årliga anslag till aktivitetsstöd och/eller certifieringen ”Utmärkt förening” för barn- och ungdomar upp till 20 år utökas med 3 000 000 kronor/år (3 mkr + 3 + 3).**

4:5 En satsning på kommunens fritidsgårdar

Fritiden är betydelsefull för alla människor. Hur man väljer att använda sin fritid beror på den enskilda individens intressen och ekonomiska förutsättningar. Många ungdomar väljer att inte vara engagerad i någon förening. Istället kanske de väljer att få social gemenskap genom en fritidsgård, vilket är en väldigt billig samhällsinsats. I Falu Kommun finns idag 9 kommunala fritidsgårdar (Kulturhuset Tio14, Slätta, Svärdsjö, Norslund, Sundborn, Gruvriset, Hosjö, Enviken och Bjursås) och en central fritidsgård (Grönan) som drivs av svenska kyrkan.

De kommunala fritidsgårdarna har ett verksamhetsanslag på totalt 30 000 kronor per år och fritidsgård. Detta anslag ska räcka till barnen/ungdomarnas aktiviteter som t.ex. fika, taccokväll, julpyssel, spel, bowling, hyra av idrottshall för spontanidrott, resor, mm

Förslag till beslut:

- **att Falu Kommun behåller samtliga fritidsgårdar och att de behålls i kommunal regi. Avser Slätta, Gruvriset, Hosjö, Enviken, Svärdsjö, Sundborn, Norslund, Bjursås och Tio14**
- **Att verksamhetsanslaget till kommunens fritidsgårdar utökas med ytterligare 20 000 kronor per år och kommunal fritidsgård, vilket innebär totalt 50 000 kronor per år och fritidsgård (160 tkr + 160 + 160)**
- **Förstärk fritidsgårdarna med personal genom att erbjuda instegsjobb för vuxna utlandsfödda medborgare.**

4:6 Ett integrerat Falun

Falupartiet vill satsa på snabbare etablering för nyanlända invandrare genom arbete och bra företagsklimat som uppmuntrar både kvinnor och män att starta företag. Utbildning i svenska

språket har stor betydelse för integrationen. Språket ger makt och möjligheter att delta i den demokratiska processen samt skapar möjlighet till anställning och social gemenskap. Genom språket kan man få reda på sina rättigheter, skyldigheter och möjligheter i samhället. Falupartiet vill skärpa kravet på svenska språket så att fler ska ges förutsättningar att ta makten över sina liv och därmed kunna bli självförsörjande.

Kommunerna har tagit över mer ansvar för de lokala arbetsmarknadsåtgärderna, både ekonomiskt och organisatoriskt, då arbetsförmedlingens insatser inte varit tillräckliga. Flera nationella utredningar visar att kommuner med effektiva åtgärder som leder till annan inkomst/ersättning och ”matchning mot arbete eller anställningsstöd” har positiv återverkan på försörjningsstödet. En asylsökande person kan inte välja bostadsort om inte han/hon har en fast inkomst.

Förslag till beslut:

- **Ge nyanlända en tydlig introduktion i det svenska samhället regler och normer. Introduktionen ska innehålla individanpassad SFI samt Sverigekunskap, där bland annat medborgerliga rättigheter och skyldigheter, samhällsinformation, Sveriges historia och svenska traditioner tas upp.**
- **Att en frivillig inventering sker av kommunens samtliga asylsökande myndiga personer avseende deras kompetens/behörighet inom yrkeslivet och språkkunskaper.**
- **Att en kommunal platsbank (näringsliv och offentlig sektor) inrättas med möjlighet att matcha jobben med de utlandsfödda.**

4:7 Ett jämställt Falun.

För att få en mera jämställd arbetsmarknad krävs attitydförändringar, en jämnare arbetsfördelning i hemmen, möjlighet till heltid och ett utbildningssystem som ger alla förutsättningar att påbörja och genomföra ett gymnasieprogram. Drivkraften för alla människor att vilja befinna sig på arbetsmarknaden måste stimuleras. Minskade inkomstskillnader i samhället och utökade möjligheter för kvinnor och invandrargrupper att delta i utbildning och yrkesliv är exempel framgångsfaktorer. Högre sysselsättning, ökat arbetskraftsdeltagande och att utveckla yrken inom offentlig sektor är nödvändigt om vi ska klara framtidens välfärd.

Falupartiet anser att jämställdheten ska genomsyra Falu Kommun och ska därför beaktas vid t.ex. personalrekrytering, tillsättande av politiska poster och kommunala utlandsresor.

Förslag till beslut:

- **Ständig utbildning med ”På lika villkor” för Faluns elever, kommunens anställda**

personal och politiker. (0 tkr + 750 tkr +750 tkr)

- **Avsätt en del av kommunens hållbarhetsmedel som stimulans till kvinnligt företagande.**
- **att Falu Kommuns verksamheter får i uppdrag att i det årliga bokslutsarbetet redovisa antalet verksamheter som är certifierade i enlighet med jämställdhetsarbetet "På lika villkor".**

4:8 En utvecklad handikapp- och äldreomsorg

Falupartiet vill uppmuntra boende med olika profiler och med rikt socialt innehåll. Personalen ska ha rätt utbildning och kompetens samt en bra arbetsmiljö att verka i. Vi vet att den åldrande befolkningen ökar och väldigt många som arbetar inom äldre och handikappomsorgen går i pension inom i närtid. Därför anser vi att det är angeläget att i tid stimulera olika kompetenser i form av utbildning och anställning av människor från olika åldersgrupper, kön, mångkulturella erfarenheter och flerspråkighet. Detta kommer även att vara nödvändigt för att klara av framtida rekryterings behov inom omsorgen. Vi från Falupartiet vill göra vår yrket till ett attraktivt yrke genom att karriärsteg införs. Med flexibla arbetstider t.ex. tvättstugeschema, och ersättning för delade turer med särskilda tillägg för att öka flexibiliteten och nå en kvalitativt bättre omsorg. Vi vill ha fler utförare som våra vård- och omsorgstagare kan välja mellan. Begränsningar av antalet personal för brukarna måste prioriteras. Vi vill ge de omsorgstagare och äldre en omväxlande och meningsfull vardagstillvaro och öka stödet till anhörigvårdare. Maten för våra äldre är en central fråga ur många aspekter både för hälsa och livskvalitet. Maten bör även anpassas efter dem som har utländsk bakgrund d.v.s. mat från andra kulturer.

Kommunens kostnad per hemtjänststimme är hög i relation till riket. Vi vet även att en service/omvårdnadsutförare behöver cirka 80-100 kunder för att ha soliditet. Två av kommunens alternativa utförare beräknas ha cirka 60-80 kunder och de två övriga troligtvis mindre antal brukare. Alternativa boende för äldre behöver utvecklas där även anhörig har möjlighet att bo vilket skulle ge en större trygghet både för den boende, anhöriga och ger en tryggare arbetsmiljö för de anställda. Anhörigvården står idag för 75 % av vården och detta blir en allt större problematik i samhället med de ökande antal äldre.

Förslag till beslut:

- **Bevilja anslaget till Kultur och Fritidsförvaltningen "Träning funktionsnedsatta, drift och kapitalkostnader". (250tkr + 500tkr + 500 tkr).**
- **Öka förutsättningarna för äldre par att fortsätta bo och leva tillsammans även sedan**

en eller båda individernas vårdbehov har förändrats.

4:9 Inför ”Trygghetsboende/Serviceboende med halv inackordering” för kommunens äldre med möjlighet till social samvaro.

Att bli äldre i Falun skall kännas tryggt och kommunens äldreboende skall kunna garantera plats för alla som behöver. Falupartiet vill utöka möjligheterna till social samvaro och ge våra pensionärer bästa förutsättningar för att ta hand om sin hälsa och ha ett bra liv. Alla människor har ett behov av att känna trygghet i sitt boende och ha möjlighet att få välja vem/vilka man umgås med under sin privata tid. Samtidigt kan människans förutsättningar att ha tillgång till social samvaron snabbt förändras. Under många år har vi i politiker diskuterat kommunens bostadsbrist och möjligheten att få äldre personer att vilja upplåta sina villor och större bostäder till den yngre generationen. Som äldre vill man självklart bara byta bostad om alternativet är bättre med en rimlig hyra, man känner trygghet och får möjlighet till social samvaro.

Att upplåta flera fastigheter i Falu Kommun som ”Trygghetsboende/Serviceboende med halvinackordering” skulle föra med sig flera positiva möjligheter för Faluborna. Dels frigörs fler och större bostäder. Dels ger det Faluns äldre möjlighet att välja en trygg boendeform till en rimlig hyra. Trygghetsboendena ger dessutom möjlighet till god mathållning, social gemenskap och trygghet, vilket är bra för folkhälsan. För kommunens hemtjänst och hemsjukvård innebär det kortare insatstider.

Förslag till beslut:

- **Billigare bostäder för äldre i de olika kommundelarna med möjlighet till social samvaro.**
- **att Falu Kommun (i samråd med det lokala näringslivet) upplåter befintliga fastigheter i kommunen till ”Trygghetsboende/Serviceboende med halvinackordering”.**
- **Att Falu Kommun (i samråd med det lokala näringslivet) bygger nya fastigheter i kommunen till ”Trygghetsboenden/Serviceboenden med halvinackordering”.**
- **att Falu Kommun säkerställer att en ”enklare restaurang”/gemensamhetslokal inrättas i varje Trygghetsboende. Detta kan ske i samverkan med t.ex. näringslivet, föreningar, svenska kyrkan m.fl.**
- **Att Falu Kommun verkar för att hälften av ”restaurangens”/gemensamhetslokalernas personal ska vara resursjobb och praktikplatser.**
- **Att det införs gratis kollektivtrafik för äldre vissa tider på dygnet**

4:10 Erbjud Falubor över 70 år ett Hälsosamtal och motionsaktiviteter i samverkan med Landstinget.

Efter 65 så finns ingen hälsocentral att vända sig till. Ändå så vet vi att de flesta människor så småningom får funktionsnedsättning och behöver hjälp innan de dör. Människor över 65 år kan därmed bli en utsatt grupp när det gäller hälsa. Att arbeta främjande/förbyggande med medborgarnas hälsa oavsett ålder borde vara en självklarhet i Falun.

Enligt debattören och utredaren Gunnar Wetterberg så kommer ensamhet, alkohol och övervikt göra att svenska pensionärer inte kommer att hålla sig så friska som vi tidigare trott. Detta gör att framtidens vård- och omsorg av äldre måste finna nya vägar för att möta de rekordstora pensionärskullarna. Demenssjukdomar slår hårdare mot människor över 80 år än man tidigare trott. Samtidigt finns idag både bromsmediciner och socialt stöd samhället kan ge, bara sjukdomen upptäcks i tid. Genom att arbeta främjande/förbyggande med övervikt och fysisk aktivitet så kan man minska antalet personer som drabbas av diabetes och hjärt/kärl sjukdomar. Genom att behandla höga blodtryck så minskar risken för stroke, osv.

Förslag till beslut:

- **Att i samverkan med Landstinget Dalarna regelbundet erbjuda Falubor som fyllt 75 år ett Hälsosamtal och ett aktivitetsprogram.**

5:0 Miljöprogrammet.

Inledningsvis vill vi säga att det finns anledning att känna stolthet över vad som hittills har uträttats på energi- och klimatområdet i Falun. Falupartiet vill att Falu kommun fortsatt ska vara föregångare och en drivande kraft i arbetet för ett Energiintelligent Dalarna. Vi ser grön tillväxt som en förutsättning för ett hållbart samhälle.

5:1 Övergripande styrning.

Enligt Falupartiet ska kommunens välfärd och utveckling endast begränsas av negativ klimatpåverkan och egoism.

Förslag till beslut:

- **Alltid beakta klimatpåverkan vid antagande av kommunens policys, program och riktlinjer.**

- **Alltid beakta klimatpåverkan vid kommunens upphandlingar.**
- **Verka för fri kollektivtrafik alternativt lägre taxa för medborgaren att åka kollektivt.**
- **Energieffektiviseringar i kommunens alla lokaler.**

5:2 Klimatsmart byggande inom kommunens utbildningar

Idag står 30-40 % av våra byggnader för samhällets totala energianvändning. Dagens gymnasieskola är i stort sett inriktad på nyproduktion av bostäder. Byggbranschens organ i utbildningsfrågor, STAR, har tagit ett initiativ till ett interregionalt projekt (IBRAKIS) vars syfte är att utveckla regionens utbildningar för att säkerställa att gymnasieutbildningarna levererar kompetens och kunskap i energieffektivt byggande och dessutom säkerställa att byggbranschen i framtiden får rätt uppbyggnad. Även kommunerna måste bidra rent konkret. Ett sätt är att när kommunen har för avsikt att bygga bostäder så bör ett av direktiven vara att byggandet förväntas vara en del i projektet IBRAKIS.

Förslag till beslut:

- **Att kommunen säkerställer att minst ett av kommande bostadsprojekt under planperioden skall utgöra en del av projektet IBRAKIS.**
- **Träbyggnadsstrategin för Falu kommun är viktig del i Falu Kommuns hållbarhetsarbete.**
- **Verka för att kommunens byggande utgörs av trä, passiv-hus och andra sätt som har en positiv klimatpåverkan.**

5:3 Attraktiva kommunala fastigheter

Falu kommun har många fastigheter som står eller riskerar att bli outnyttjade. Underhållet på våra skolor är i många avseenden mycket eftersatt, speciellt för våra högstadieskolor. Tyvärr så har det skapats en kultur i Falu kommun som innebär att man använder underhållsmedel som en besparingsregulator.

Falupartiet vill optimera underhållet på i första hand kommunens skolor. Denna optimering är nödvändig dels ur ett arbetsmiljöperspektiv för kommunens elever och personal, samt behovet av att ständigt reducera energibehoven i våra lokaler.

Kapitalförstöringen får inte fortsätta. Underhållsnivån måste optimeras utan att hyresnivån ökar.

Förslag till beslut:

- **Att Falu kommun utreder möjligheten för privata aktörer att köpa, bygga och förvalta kommunala skolfastigheter som skolnämnden sedan hyr för kommunal skolverksamhet.**
- **Att Kommunfullmäktige beslutar om storleken på den årliga förbättringen av energiprestandan som ska uppnås.**
- **Att Kommunfullmäktige årligen fastställer en underhållsnivå för kommunens fastigheter enligt Falupartiets tidigare förslag**

5:4 Utveckla Runn och kommunens rekreationsområden

Samarbete för att utveckla och marknadsföra friluftslivet vid Runn och andra friluftsområden är viktigt för Faluns utveckling. Utvecklingen av våra rekreationsområden bidrar även till att förverkliga vår ambition med Hållbar utveckling inom folkhälsa, miljö och tillväxt.

Kulturlandskapet och tillgängligheten till naturområden är mycket värdefulla resurser för medborgarna och besöksnäringen i Falun.

Falupartiet anser att det behövs mer cykelvägar och vi stödjer därför att Gång- cykeltrafik samt att kollektivtrafiken prioriteras.

Förslag till beslut:

- **Utveckla/utred Tiskenområdet och Strandvägen som rekreationscentrum. Utveckla båtlivet och närheten till vattnet i Runn.**
- **Tillgängliggöra kommunens natur och fritid ytterligare. Utveckla kommunens cykelvägar och vandringsleder.**
- **Satsning på isplaner lokalt t.ex. med stöd av Räddningstjänsten Dala Mitt.**

5:5 Stångtjärnsstugan och området

Stångtjärn är ett idylliskt område i Falun som ger stora möjligheter till rekreation. Med sitt natursköna läge, det kommunala badet, Stångtjärnsstugan och tillgång till skidspår/orientering/vandringsleder är området en liten oas för Faluborna.

Området och stugan har förutsättningar att bidra till ett hållbart samhälle och bli en väl utnyttjad oas för Falubor och turister. Området och stugan har potential att bedriva både lägerskolor och kollo verksamhet för barnen. Stångtjärnsstugan köptes in av Falu Kommun år 2017.

Förslag till beslut:

- **att bevilja anslaget till Kultur och fritidsförvaltningen ”Hyra och drift, Stångjärnsstugan med omnejd (1 + 1 + 1 mkr)**

5:6 Stimulans av närproducerad och närlagd mat inom kommunens verksamheter.

Vilken mat vi alla äter, hur maten produceras, upphandlas, hanteras och också kastas bort har stor betydelse på klimatet. Vilken kapacitet det finns i Dalarna för att kunna försörja oss med livsmedel måste även det uppmärksammas som en hållbarhetsfråga. Det är viktigt att ta till vara det bidrag som jordbruket och skogsbruket kan ge till omställningen.

Allt fler konsumenter efterfrågar lokalproducerad eller närodlat mat vilket Falupartiet uppfattar som väldigt positivt. Falupartiet vill stimulera det faktum att fler kommuninvånare väljer livsmedelsprodukter som kommer från vårt närområde. Falupartiet anser det oerhört viktigt att självförsörjningsgraden av mat i kommunen ökar.

Förslag till beslut:

- **Decentralisera tillagningen av kommunens mat för förskolor, skolor, omsorgsboenden, äldreboenden till kommunens delområden (ex Svärdsjö, Bjursås, Vika, Aspeboda, osv).**
- **Öka på takten med inköp av livsmedel som är producerad i vårt närområde.**
- **Att ”Härlagd mat” skall införas på minst 30 % av Faluns grundskolor innan 2020**

5:7 Verkställ medborgarförslaget om ReeDoo verksamhet i

Grundskolan

I ett tidigare medborgarförslag har två av kommunens grundskolelärare föreslagit att, ”Skolförvaltningen utvidgar ReeDoo verksamheten till att även omfatta Falu kommuns grundskolor. Detta för att underlätta planeringen och genomförande av arbetsområden i läroplanen som behandlar hållbar utveckling. Redoo är ett ”återbrukscentrum med material från företag och allmänhet”. Materialet används av barn och pedagoger för att locka till kreativitet och skaparlust, samtidig som förståelse för hållbar utveckling ökas när material får ett nytt eller förlängt liv.

Förslag till beslut:

- **Att Kommunfullmäktige bifaller Medborgarförslaget ”Utvidga ReeDoo verksamheten till omfatta även Falu Kommuns grundskolor”. Motsvarar cirka 600 tkr vilket är inräknat i tilldelad ram till BUN.**

5:8 Inrätta Möbelreturen

I Falu Kommun har en möbelretur diskuterats under säkert 10 år. En möbelretur avser en verksamhet vars syfte är att återanvända kommunens möbler, inventarier och utrustning, dels att frilägga förrådsytor och utrymningsvägar. I samband med 2010 års budget (2009) presenterades ett förslag om att inrätta en ”Möbelretur”. Verksamheten inrättades under sommaren 2011. Under 2015 konstaterade Kommunstyrelsen att Möbelreturen inte var aktiv längre. Kommunstyrelsen verksamhetsutskott gav 2015-03-17 Serviceförvaltningen i uppdrag att:

- ”Snarast utreda förutsättningarna till att överta möbelreturen från AIK, utveckla den och redovisa de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten”.
- Samtidigt beslutade KSV ”Förvaltningarna uppmanas till att använda möbelreturen i så stor utsträckning som möjligt.

Målet med en möbelretur är att:

- Genom återbruk undviks slentrianmässig nyanskaffning.
- Skapa en god överblick och hantering av kommunens begagnade inventarier.
- Effektivare lokalutnyttjande genom frigörande av ”självpåtagna” lagarutrymmen.
- Höja brandsäkerheten i kommunens lokaler genom att utrymningsvägar och andra icke lämpliga ”lagerytor” friläggs från inventarier och annan bråte.
- Minska sopberget genom att det som inte efterfrågas av kommunens förvaltningar avyttras vi Ta-Till-Vara-butiken.
- Skapa fler bra arbetsträningsplatser för praktikanter/deltagare med arbetsuppgifter som ger inspiration till bl.a. Hantverksyrket.
- Ökat ansvar för den samlade, gemensamma kommunala ekonomin.

Möbelreturen förväntas ansvara för en central hantering av kommunens begagnade möbler, inventarier och utrustning. Nedmontering och återvinning kan bli en viktig av beståndsdelar som är lämpliga att återvinna. Möbelreturen kan skapa flera bra arbetstränings- och praktikplatser som ger fler falubor möjlighet att komma ut i arbete och känna delaktighet i samhället.

Kostnaden för en Möbelretur motsvarade år 2011 en kostnad på 685 tkr.

Förslag till beslut:

- **Inrätta Möbelreturen i Falu Kommun**

5:9 Hållbar skolmat istället för specialkost.

I FN har man slagit fast att en av de absolut främsta orsakerna till världens miljöproblem är djurhållningen. Det påverkar miljön både på lokal och global nivå genom jordförstörelse, vattenförstörelse, utsläpp av växthusgaser, försurning, övergödning och en pågående förlust av biologisk mångfald.

Förutom klimathotet så lägger dessutom flera svenska kommuner varje år ut miljonbelopp helt i onödan för att kunna tillgodose barn och elevers behov av specialkost i skolan. Kosten utgår ofta från en huvudkomponent där kött, kyckling, fisk eller ägg ingår. Måltiderna anpassas sedan till olika barn/elever utifrån religion, sjukdom, allergi, funktionshinder och etiska skäl som klimathänsyn och djurhållning. Kökspersonalen måste på något sätt alltid förhålla sig till all specialkost. Risken för kontaminering och sammanblandning av maten ökar med en massa kastruller på spisen, Speciella ”diet-kök” och inköp av specialprodukter ökar dessutom kostnaden helt i onödan.

Falupartiet ser helt andra lösningar och vill istället att skolmåltiden skall bestå av lagad mat som alla kan äta oavsett behov av specialkost. Låt grunden bestå av en buffé med goda veganska rätter som t.ex. ris, majspasta, potatis, kikärter, rotfrukter, linsbiffar, gratänger och salladsbord. Låt kött, fisk och kyckling blir ett tillbehör. Genom att minimera användningen av gluten, laktos, mjölkprotein, ägg och citrus så får vi en skolmat som i princip alla barn/elever kan äta av varje dag och samtidigt få välja på en eller flera rätter.

Förslaget ger stora miljövinster och sparar samtidigt på medborgarnas skattemedel med miljonbelopp.

Förslag till beslut:

- **Att behovet av specialkost/anpassadkost minimeras vid tillagning av kommunens skolmåltider.**
- **Att Falu Kommun istället låter grunden i skolmåltiden bestå av en buffé med goda veganska rätter som t.ex. ris, majspasta, potatis, kikärter, rotfrukter, linsbiffar, gratänger och salladsbord med kött, fisk och kyckling som ett tillbehör.**

5:10 Inrätta en Återbruksgalleria

En Återbruksgalleria är ingen vanlig galleria utan här upplever du shopping på ett nytt och klimatsmart sätt. ReTuna Återbruksgalleria i Eskilstuna är kanske världens men framförallt Sveriges första galleria som tar till vara på saker som behöver nya hem. Genom reparationer,

renovering och kreativt återbruk så får använda saker nytt liv för att sedan säljas vidare. Återbruk är ett mycket klimatsmart sätt att bedriva handel på.

I Retuna (Eskilstuna återbruksgalleria) går det lätt att handla på ett hållbart sätt. Gallerian har 14 butiker som säljer allt från verktyg, cyklar möbler, inredning, kläder och livsmedel. Här finns dessutom ett café med klimatsmart/ekologisk fika och lunch. Återbruksgallerian i Eskilstuna är ett centrum där människor kan lära sig om återvinning, återbruk och design i kombination med attraktiv shopping av återbrukade produkter. Gallerian är väl värd ett besök.

Till returen (återbruksgallerians depå) lämnas saker in som kan återbrukas (upcycling). Sakerna tas emot av personal från AMA (Eskilstuna kommuns resursenhet för Aktivitet, Motivation och Arbete) vilka gör en första sortering. Därefter fördelas sakerna ut till de återbrukande butikerna i gallerian, där de fixas till, förädlas, omvandlas, repareras och får fortsatt liv då de säljs vidare

För ditt skräp är någon annans skatt! Som de flesta av oss har du förmodligen kläder, prylar möbler och annat hemma som du inte använder. Saker som fortfarande är hela och fungerande eller kanske bara är lite trasiga. Istället för att de slängs på återvinningscentralen eller ligger hemma hos dig och tar upp plats, borde du kunna lämna in dem för återbruk på en inlämningsdepå. De saker som eventuellt inte går att sälja lämnas till återvinningen och kan förhoppningsvis ”tas till vara på annat klimatsmart sätt”.

I ett samhälle där vår konsumtion har blivit ett problem måste vi tänka nytt och vad som egentligen avses med hållbar shopping. Genom att lämna in prylar, möbler och kläder för återbruk så hjälper du till att skapa ett utökat klimatsmart kretslopp samtidigt som sakerna får ett fortsatt ekonomiskt värde. Du bidrar till minskade utsläpp av koldioxid, mindre energiåtgång och minskat uttag av naturens resurser tack vare att du reducerar användningen av nya råvaror.

Vid Falu Återvinningscentral kan du slänga ditt grovavfall. De saker som du inte vill slänga borde istället kunna återbrukas och förädlas genom en Återbruksgalleria.

Återvinningscentralen blir genom detta den depå där du kan lämna dina saker som du tycker att någon annan kan ha nytta av men som du själv inte längre vill ha.

I Falun har idéer förts fram om att nyproducera en galleria för återbruk. Varför inte även här tänka klimatsmart inrätta en Återbruksgalleria i befintliga lokaler som t.ex. vid Tallen eller på Ingarvet.

Förslag till beslut:

- **Att Falu Kommun inom sex månader utreder hur en liknande lösning som Återbruksgallerian i Eskilstuna (Retuna) ska kunna införas i Falun.**
- **Att det kan ske genom att använda sig av redan färdigställda lokaler, istället för nyproduktion.**

